

**Europos Tarybos aukščiausiojo lygio susitikimas Reikjavike:
„Vieningi dėl bendrų vertybių“**

Reikjaviko deklaracija

1. Mes, valstybių ir vyriausybės vadovai, 2023 m. gegužės 16–17 d. susirinkome Reikjavike, kad vieningai pasipriešintume Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą ir nustatytume tolesnius Europos Tarybos darbo prioritetus bei kryptis.

2. Europos Taryba buvo įkurta po Antrojo pasaulinio karo, įsitikinusi, kad „teisingumu ir tarptautiniu bendradarbiavimu pagrįstas taikos siekimas yra gyvybiškai svarbus žmonių visuomenės ir civilizacijos išsaugojimui“. Tai taikos projektas, grindžiamas pažadu „niekada daugiau“ – pažadu, kuriam iš esmės metė iššūkį Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą.

3. Tai pagrindžia, kodėl mes, Europos lyderiai, susitelkėme, kad pareikštume savo pasiryžimą susivienyti dėl bendrų vertybių ir pasipriešinti Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą, kuris yra šiurkštus tarptautinės teisės ir visų mūsų ginamų vertybių pažeidimas. Mums visiems tenka bendra pareiga kovoti su autokratinėmis tendencijomis ir didėjančiomis grėsmėmis žmogaus teisėms, demokratijai ir teisei valstybei. Šios pagrindinės vertybės yra mūsų ilgalaikės laisvės, taikos, gerovės ir saugumo Europoje pagrindas.

4. Artėjant Europos Tarybos 75-mečiui, mūsų vizija dėl šios Organizacijos išlieka ta pati. Europos demokratinės valstybės nėra įtvirtintos vieną kartą ir visiems laikams. Turime kiekvieną dieną, nuolat, stengtis išsaugoti jas visose mūsų žemyno dalyse. Europos Taryba lieka kelrode, padedančia mums puoselėti didesnę tarpusavio vienybę, siekiant apsaugoti ir įgyvendinti šiuos mūsų bendro paveldo idealus ir principus. Mes dar kartą patvirtiname savo įsipareigojimą puoselėti Europos tautų tarpusavio supratimą ir abipusę pagarbą mūsų kultūrų įvairovei bei paveldui.

5. Altinge, viename iš seniausių pasaulio parlamentų, atnaujindami savo įsipareigojimą laikytis Europos Tarybos vertybių ir principų, dirbdami per Ministrų Komitetą, Parlamentinę Asamblėją ir Vietos ir regionų valdžios institucijų kongresą, mes dar kartą įsipareigojame saugoti savo demokratijos pagrindus ir esame pasiryžę kovoti su žmogaus teisių bei teisinės valstybės principų pažeidimais.

6. Dar kartą patvirtiname savo tvirtą ir nuolatinį įsipareigojimą laikytis Europos žmogaus teisių konvencijos ir gerbti Europos Žmogaus Teisių Teismą (EŽTT) kaip pagrindinius žmogaus teisių visame mūsų žemyne, taip pat mūsų nacionalinių demokratinių ir teisminių sistemų garantus. Dar kartą patvirtiname Konvencijoje nustatytą savo pagrindinę pareigą pagal subsidiarumą principą visiems mūsų jurisdikcijai priklausančioms asmenims užtikrinti Konvencijoje apibrėžtas teises ir

laisves, taip pat savo besąlygišką pareigą visose bylose, kuriose esame bylos šalys, vykdyti Europos Žmogaus Teisių Teismo galutinius sprendimus.

7. Solidarizuojamės su tais, kuriuos paveikė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir Rusijos agresija prieš Sakartvelą, kuriuos griežčiausiai smerkiame. Kartu raginame Rusijos Federaciją laikytis savo tarptautinių įsipareigojimų ir nedelsiant visiškai ir besąlygiškai išvesti savo pajėgas iš Ukrainos, Sakartvelo ir Moldovos Respublikos. Dar kartą patvirtiname savo tvirtą paramą jų suverenitetui, nepriklausomybei ir teritoriniam vientisumui pagal jų tarptautiniu mastu pripažintas sienas.

8. Esame ir toliau pasiryžę stiprinti laisvą ir atvirą tarptautinę tvarką, grindžiamą teisinės valstybės principu, pagarba JT Chartijai, visų valstybių suverenitetu ir teritoriniu vientisumu pagal tarptautiniu mastu pripažintas sienas, taip pat pagarba žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms.

VIENINGI DĖL UKRAINOS IR ATSAKOMYBĖS

9. Reiškiame savo visapusišką paramą Ukrainai ir jos žmonėms. Remsime Ukrainą tiek, kiek reikės. Be atsakomybės ilgalaikė taika neįmanoma, todėl palaikome Prezidento Zelenskio taikos formulėje išdėstytus teisingos ir ilgalaikės taikos principus. Todėl dar kartą patvirtiname, kad dėl visų nukentėjusiųjų ir Ukrainos valstybės yra būtinas aiškus tarptautinis teisinis atsakas.

10. Pabrėžiame visuotinį principą, kad genocidui, nusikaltimams žmoniškumui ir karo nusikaltimams, taip pat ir su konfliktais susijusiam seksualiniam smurtui, ypač žaginimui, senaties terminai netaikomi. Tik gerbiant teisę į tiesą, teisingumą, žalos atlyginimą bei garantuojant, kad tai nepasikartos, bus įmanoma įveikti praeitį ir sukurti tvirtą pagrindą vienybei, grindžiamai harmonija ir bendradarbiavimu žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės srityje.

11. Šiuo tikslu parengėme I priede pateiktą Išplėstinį dalinį susitarimą dėl Rusijos Federacijos agresijos prieš Ukrainą padarytos žalos registro. Kviečiame prisijungti visas Europos Tarybos ir Europos Sąjungos nares ir valstybes stebėtojas, taip pat bet kurią kitą pagal Registro nuostatus prisijungimo kriterijus atitinkančią valstybę.

12. Pripažįstame, kad Registras turėtų tapti pirmąja būsimo tarptautinio visapusiško kompensavimo mechanizmo sudedamąja dalimi, ir išreiškiame norą kartu su tarptautine bendruomene dalyvauti toliau plėtojant šį mechanizmą, kuris bus įtvirtintas atskiru tarptautiniu dokumentu ir gali apimti ieškinių komisiją ir kompensavimo fondą, pabrėžiant Rusijos Federacijos pareigą atlyginti šiuo agresijos karu sukeltą žalą.

13. Palankiai vertiname tarptautines pastangas reikalauti Rusijos Federacijos politinės ir karinės vadovybės atsakomybės už jos agresijos karą prieš Ukrainą ir pažangą steigiant specialųjį tribunolą agresijos nusikaltimui nagrinėti, kaip pabrėžta Specialiojo tribunolo pagrindinės grupės

aukščiausiojo lygio susitikime, kuriam pirmininkavo Prezidentas Zelenskis. Europos Taryba turėtų atitinkamai dalyvauti susijusiose konsultacijose ir derybose ir šiam procesui teikti konkrečią ekspertų bei techninę pagalbą.

14. Raginame Rusijos Federaciją nedelsiant paleisti visus į Rusijos Federacijos teritoriją arba į Rusijos Federacijos laikinai kontroliuojamas ar okupuotas teritorijas prievarta perkeltus arba neteisėtai deportuotus civilius, ypač vaikus, ir raginame Europos Tarybą imtis veiksmų dėl II priede nurodytos Ukrainos vaikų padėties.

15. Pripažįstame Ministrų Komiteto ir Parlamentinės Asamblėjos vaidmenį griežtai atsakant į Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą ir nustatant ambicingą mūsų paramos Ukrainai ir atsakomybės užtikrinimo darbotvarkę.

16. Atsižvelgdami į tai, įsipareigojame stiprinti Europos Tarybos veiklą remiant ir skatinant nacionalines ir tarptautines pastangas, taip pat ir Europos Žmogaus Teisių Teismo, Tarptautinio baudžiamojo teismo ir Tarptautinio baudžiamojo persekiojimo už agresijos nusikaltimą prieš Ukrainą centro veiklą. Raginame visas valstybes nares užtikrinti galimybę teisti jų jurisdikcijai priklausančius nusikaltėlius.

17. Remsime Ukrainos atstatymo pastangas, taip pat ir skirdami finansus bei įgyvendindami Europos Tarybos veiksmų planą dėl Ukrainos atsparumo, atkūrimo ir atstatymo, ir įsipareigojame panaudoti visas Tarybos turimas priemones, taip pat ir pasitelkiant Europos Tarybos vystymo banką (ETVB).

VIENINGI DĖL BENDRŲ VERTYBIŲ

18. Per visą Europos Tarybos istoriją jos žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės standartams teko lemiamas vaidmuo valstybėse narėse užtikrinant ir stiprinant žmogaus laisves, taiką ir gerovę. Siekdami skatinti vaiko teises, pabrėžiame švietimo svarbą, kad vaikai ir jaunuoliai įgytų reikiamų žinių, leidžiančių jiems užaugti puoselėjant mūsų demokratines vertybes kultūriškai įvairiose visuomenėse ir aktyviai dalyvauti saugant mūsų kultūros paveldą. Taip pat pabrėžiame svarbą Europos Tarybos vaidmenį skatinant ir saugant tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises.

19. Be to, Europos Taryba atliko itin svarbų vaidmenį užtikrinant, kad Europoje nebūtų taikoma mirties bausmė, ir toliau turėtų kovoti prieš mirties bausmės grąžinimą ir siekti jos visuotinio panaikinimo visur ir bet kokiomis aplinkybėmis. Ji taip pat užtikrino, kad būtų laikomasi visiško kankinimo ir kitokio žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar baudimo uždraudimo.

20. Esame įsipareigoję užtikrinti ir stiprinti demokratiją bei gerą valdymą visais lygmenimis visoje Europoje. Dirbsime kartu, kad apsaugotume ir skatintume tris pagrindinius tarpusavyje

susijusius ir noliečiamus principus – demokratiją, teisinę valstybę ir žmogaus teises, įtvirtintus Europos Tarybos statute ir Europos žmogaus teisių konvencijoje.

21. Tačiau demokratijos nuosmukis, išorės grėsmės ir nauji iššūkiai skatina mus dar labiau sutvirtinti savo ryžtą ir priimti III priede išdėstytus Reikjaviko demokratijos principus. Įsipareigojame juos įgyvendinti, visose mūsų valstybėse narėse siekdami skatinti, saugoti ir stiprinti demokratiją, ir reguliariai dėl minėtų principų palaikyti aukšto lygio dialogą su valstybėmis narėmis ir partneriais. Kiekvienais metais Strasbūre rengiamas Pasaulinis demokratijos forumas suteikia galimybę tokiems mainams.

22. Toliau remsime veiksmingą ir savalaikį Teismo atsaką į nagrinėjamas peticijas ir padvigubinsime pastangas, kad sprendimai būtų vykdomi visapusiškai, veiksmingai ir greitai, be kita ko, plėtodami labiau bendradarbiavimu grindžiamą, įtraukų ir politinį požiūrį, pagrįstą dialogu, kaip nurodyta IV priede „Pakartotiniai įsipareigojimai laikytis Konvencijos sistemos, kaip Europos Tarybos žmogaus teisių apsaugos pagrindo“.

23. Taip pat užtikrinsime, kad būtų kruopščiai laikomasi teisinės valstybės principo, kuris bus naudingas kiekvienam piliečiui ir padės kurti bendromis vertybėmis ir valstybių narių jurisdikcijų dialogu grindžiamą Europos teisinę bendriją, be kita ko, didinant Venecijos komisijos žinomumą ir ją stiprinant, pavyzdžiui, užtikrinant didesnę teisinės valstybės aspektų kontrolinio sąrašo matomumą bei statusą ir aiškinantis galimybes, kaip Organizacija galėtų geriau remti jos rekomendacijų įgyvendinimą.

24. Demokratiniam stabilumui ir saugumui itin svarbus socialinis teisingumas, todėl dar kartą patvirtiname savo visapusišką įsipareigojimą saugoti ir įgyvendinti socialines teises, kurias garantuoja Europos socialinės chartijos sistema. Siekdami, kai įmanoma, prisiimti papildomus įsipareigojimus pagal Chartiją, svarstysime galimybę surengti aukšto lygio konferenciją dėl Europos socialinės chartijos.

25. Dar kartą primename Europos Tarybos vaidmenį visoje Europoje ir, atsižvelgdami į tai, didinsime bei stiprinsime Europos Tarybos bendradarbiavimą su demokratinėmis jėgomis Europoje ir jos pastangas kurti palankias sąlygas žmogaus teisių gynėjams.

26. Visų pirma tęsime kontaktinės grupės darbą bendradarbiaujant su Baltarusijos demokratinėmis jėgomis bei pilietine visuomene ir ieškosime būdų stiprinti bendradarbiavimą su Rusijos ir Baltarusijos žmogaus teisių gynėjais, demokratinėmis jėgomis, laisva žiniasklaida ir nepriklausoma pilietine visuomene.

VIENINGI SPRENDŽIANT ESAMUS IR BŪSIMUS IŠŠŪKIUS

27. Europos Taryba lyderiavo pasaulyje kuriant besiformuojančių ir naujų politikos sričių

standartus, ir mes pabrėžiame savo kolektyvinį pasiryžimą spręsti esamus ir būsimus iššūkius.

28. Pabrėžiame, kad būtina skubiai imtis papildomų priemonių aplinkai apsaugoti, taip pat kovoti su planetos trejopos krizės, kurią sukelia tarša, klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimas, poveikiu žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinės valstybės principui. Todėl įsipareigojame stiprinti savo darbus, susijusius su žmogaus teisių aspektais aplinkos srityje, ir inicijuoti Reikjaviko procesą, kurio tikslas – sutelkti ir stiprinti Europos Tarybos veiklą šioje srityje, kaip nurodyta V priede „Europos Taryba ir aplinka“.

29. Pripažįstame naujų ir kuriamų skaitmeninių technologijų teigiamą poveikį ir galimybes, tačiau taip pat pripažįstame būtinybę mažinti neigiamų jų naudojimo pasekmių žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinės valstybės principui riziką, taip pat ir dėl šiuolaikinių technologijų kylančių ir didėjančių naujų smurto prieš moteris ir pažeidžiamas grupes formų riziką, ir, atsižvelgdami į tai, įsipareigojame užtikrinti, kad Europos Taryba atliktų pagrindinį vaidmenį kuriant skaitmeninės eros standartus, siekiant apsaugoti žmogaus teises internete ir ne internete, taip pat ir pirmumo tvarka užbaigiant rengti Europos Tarybos pagrindų konvenciją dėl dirbtinio intelekto.

30. Palankiai vertiname svarbų Europos Tarybos vaidmenį nustatant tarptautinius standartus saviraiškos laisvei ir susijusiems klausimams, pavyzdžiui, žiniasklaidos laisvei, prieigai prie informacijos ir kovai su neapykanta kurstančia kalba bei dezinformacija, taip pat ir istorijos instrumentalizavimu, ypač atsižvelgiant į didėjančią skaitmeninių technologijų poveikį šiems klausimams. Toliau bendrai stengsimės užtikrinti žurnalistų ir kitų žiniasklaidos atstovų saugumą.

31. Primename apie didėjančius migracijos iššūkius ir būtinybę kovoti su prekyba žmonėmis ir neteisėtu migrantų gabenimu. Įsipareigojame stipriau stengtis skatinti ir gerinti tarptautinį bendradarbiavimą šioje srityje bei kartu toliau saugoti nukentėjusiuosius ir gerbti migrantų bei pabėgėlių žmogaus teises, taip pat pagal esamas Europos Tarybos sistemas teikti pagalbą pasienio valstybėms.

32. Orumas ir lygybė yra šiuolaikinių Europos visuomenių pagrindas. Pripažįstame būtinybę užtikrinti lygybę ir kovoti su bet kokio pobūdžio diskriminacija, taip pat pripažįstame svarbų šiuo atžvilgiu Organizacijos atliekamą vaidmenį. Todėl įsipareigojame stipriau dirbti įtraukių visuomenių be marginalizacijos, atskirties, rasizmo ir netolerancijos labui. Atsižvelgdami į tai, Europos Tarybos darbe taikysime tarpsektorinį požiūrį, siekdami spręsti daugialypės diskriminacijos problemą, su kuria susiduria pažeidžiamoje ir marginalizuotoje padėtyje esantys asmenys bei grupės.

33. Primename, kad lyčių lygybė ir visapusiškas, lygiateisis bei veiksmingas moterų dalyvavimas viešuose ir privačiuose sprendimų priėmimo procesuose yra būtinas teisinei valstybei, demokratijai ir tvariam vystymuisi. Pabrėžiame Europos Tarybos lyderiavimą, taip pat ir pasitelkus

Stambulo konvenciją, kovoje su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje.

VIENINGI DĖL EUROPOS TARYBOS VIZIJOS

34. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą privertė mus iš naujo įvertinti, kaip galėtume geriausiai atsakyti į iššūkius, su kuriais susiduriame Europos daugiašalėje struktūroje ir tarptautinėje taisyklėmis grindžiamoje tvarkoje. Todėl įsipareigojame stiprinti Europos Tarybos vaidmenį besikeičiančioje Europos daugiašalėje struktūroje ir pasauliniame valdyme, stiprindami jos išorės mastą per jos ryšių palaikymo tarnybas ir naują jos pagrindinėmis vertybėmis grindžiamą bendradarbiavimą su pasaulio demokratinėmis valstybėmis ir jos pietinėmis kaimynėmis.

35. Visų pirma stiprinsime savo dialogą su savo valstybėmis stebėtojomis, su kuriomis Europos Tarybą ir jos valstybes nares sieja pagrindinės vertybės ir bendri principai. Taip pat skatinsime, kad daugiau valstybių ratifikuotų Europos Tarybos konvencijas, prie kurių valstybės, kurios nėra narės, gali prisijungti per tikslines visuotinio taikymo kampanijas, taip ragindami laikytis Organizacijos ambicingų standartų už Europos ribų. Aktyviai prisidedant valstybėms stebėtojoms, mūsų veikla gali būti dar labiau išplėsta įtraukiant ir valstybes, kurios nėra narės.

36. Europos Sąjunga (ES) – pagrindinė Europos Tarybos institucinė partnerė politiniu, teisiniu ir finansiniu požiūriais. Pabrėžiame ES ir Tarybos bendrų programų svarbą kaip pagrindinę šios strateginės partnerystės ir abipusio įsipareigojimo skatinti bendras vertybes išraišką. Sveikiname vienbalsį preliminarų susitarimą dėl peržiūrėtų prisijungimo dokumentų projekto kaip svarbų Europos Sąjungos prisijungimo prie Konvencijos proceso pasiekimą ir pareiškiame savo įsipareigojimą laiku jį priimti. Tai atvers naują kelią tvirtesniai Europos Tarybos ir ES bendradarbiavimui.

37. Raginame plėtoti politinį dialogą su kitomis tarptautinėmis organizacijomis, įskaitant JT ir ESBO, siekiant stiprinti šių organizacijų ir Europos Tarybos partnerystę. Tikime didesnės sinergijos galimybe, ypač įgyvendinant JT darnaus vystymosi tikslus (DVT), ir pabrėžiame būtinybę vengti darbo dubliavimo ir galimai konkuruojančių standartų.

38. Mūsų tikslams įgyvendinti reikia šiuolaikiškos Europos Tarybos, kuri sudarytų mums galimybę spręsti esamus ir būsimus iššūkius bei pateisinti ateities kartų lūkesčius. Užtikrinsime, kad Europos Taryba, ypač Teismas, būtų finansiškai tvarūs, o Organizacija – lankstesnė, atsparesnė ir labiau orientuota į rezultatus, be kita ko, ir priimdami integruotą suderintais strateginiais prioritetais pagrįstą biudžetą, ir tęsime reformų procesą didesniai skaidrumui, veiksmingumui ir efektyvumui pasiekti.

39. Be to, pripažįstame svarbų Organizacijos, įskaitant jos vietos biurus, bendradarbiavimo masto vaidmenį teikiant tikslinę pagalbą naudos gavėjams vietoje ir įsipareigojame,

bendradarbiaudami su atitinkamomis šalimis, toliau stiprinti Organizacijos veiklą šioje srityje.

40. Nukreipėme Tarybą nauju keliu, kuriuo siekiama didesnio skaidrumo ir bendradarbiavimo su suinteresuotosiomis šalimis, užtikrinant didesnę matomumą ir pakankamus išteklius. Dėl to į Organizacijos tarpvyriausybines ir kitas diskusijas turėtų būti įtraukta jaunimo perspektyva, nes jaunimo dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose didina viešosios politikos veiksmingumą ir stiprina demokratines institucijas per atvirą dialogą. Taip pat raginame peržiūrėti ir toliau stiprinti Organizacijos ryšius ir prasmingą bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės organizacijomis ir nacionalinėmis žmogaus teisių institucijomis.

41. Galiausiai įsipareigojame stiprinti Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro instituciją, ypač atsižvelgiant į būtinybę imtis principingų ir greitų veiksmų sprendžiant blogėjančią žmogaus teisių padėtį ir kitas kylančias problemas, toliau stiprinti bendradarbiavimą ir politinį dialogą su Parlamentine Asamblėja, be kita ko, ir aktyviau pasitelkiant Jungtinį komitetą, ir remti daugiapakopio valdymo esminį vaidmenį įgyvendinant Organizacijos viziją, taip pat ir Vietos ir regionų valdžios institucijų kongreso vaidmenį įgyvendinant Europos vietos savivaldos chartiją.

EUROPA, KOKIOS NORIME

42. Kai 1949 m. įkūrėme Europos Tarybą, tai vyko karo Europoje fone. Mūsų pirmtakai apsisprendė įkurti Europos Tarybą Europos šalims suvienyti, tikėdami, kad tikrosios teisinę valstybę ginančios ir pagarbą žmogaus teisėms užtikrinančios demokratinės valstybės yra geriausia gynyba nuo autoritarizmo, totalitarizmo ir karo mūsų žemyne.

43. Dabar, susirinkus čia 2023 metais, į mūsų Europos demokratines valstybes vėl kėsinamasi. Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą yra ne tik tarptautinės teisės pažeidimas, bet ir išpuolis prieš mūsų demokratines valstybes.

44. Suprantame, kad demokratinis saugumas yra svarbiausias veiksnys, leidžiantis valstybėms narėms kartu spręsti esamus ir būsimus iššūkius bei užtikrinti taiką ir gerovę Europoje. Manome, kad Europos Taryba, kurios būstinė yra Strasbūre ir kuri yra taikos bei susitaikymo simbolis, turi unikalią galimybę vienodomis teisėmis suburti visas Europos šalis, kad būtų apsaugotas demokratinis saugumas Europoje ir užkirstas kelias žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės principų pažeidimams.

45. Šiame 4-ajame Europos Tarybos aukščiausiojo lygio susitikime pareiškiame savo bendrą pasiryžimą susivienyti dėl bendrų vertybių ir standartų. Šia Deklaracija nubrėžiame tolesnį kelią savo šalims ir Europos Tarybai visų europiečių, taip pat ir ateities kartų labui.

Priedamų tekstų sąrašas:

I priedas – Deklaracija, kuria palaikomas Išplėstinis dalinis susitarimas dėl žalos registro

II priedas – Deklaracija dėl Ukrainos vaikų padėties

III priedas – Reikjaviko demokratijos principai

IV priedas – Pakartotiniai įsipareigojimai laikytis Konvencijos sistemos, kaip Europos Tarybos žmogaus teisių apsaugos pagrindo

V priedas – Europos Taryba ir aplinka

I priedas
DEKLARACIJA, KURIA PALAIKOMAS IŠPLĖSTINIS DALINIS SUSITARIMAS DĖL
ŽALOS REGISTRO

Mes, [...] valstybių ir vyriausybių vadovai, taip pat [...] ir Europos Sąjungos atstovai,

dar kartą griežčiausiai smerkdami Rusijos Federacijos agresiją prieš Ukrainą ir reikšdami savo visapusišką paramą Ukrainai bei solidarumą su jos žmonėmis, taip pat dar kartą primindami savo tvirtą įsipareigojimą remti Ukrainos nepriklausomybę, suverenitetą ir teritorinį vientisumą pagal tarptautiniu mastu pripažintas jos sienas;

smerkdami visus tarptautinės teisės, taip pat ir tarptautinės žmogaus teisių teisės bei tarptautinės humanitarinės teisės, pažeidimus, ypač išpuolius prieš Ukrainos civilius ir civilinius objektus, įskaitant civilinę infrastruktūrą, kultūros ir religinį paveldą bei aplinką, ir įsitikinę neatidėliotina būtinybe užtikrinti visapusišką atsakomybę, atsižvelgiant į Rusijos Federacijos agresiją prieš Ukrainą;

atsižvelgdami į 2022 m. lapkričio 14 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliuciją Nr. A/RES/ES-11/5 „Teisių gynimo priemonių ir žalos atlyginimo už agresiją prieš Ukrainą rėmimas“, kurioje, be kita ko, pripažįstama, kad Rusijos Federacija už visus tarptautiniu požiūriu neteisėtus savo veiksmus Ukrainoje ar prieš Ukrainą privalo prisiimti teises pasekmes, visų pirma atlygindama žalą, įskaitant bet kokiais tokiais veiksmais padarytą žalą, ir pažymėdami, kad šioje Rezoliucijoje taip pat pripažįstama būtinybė sukurti tarptautinį žalos atlyginimo mechanizmą ir rekomenduojama, bendradarbiaujant su Ukraina, sukurti tarptautinį žalos registrą;

2023 m. gegužės 16 d. susirinkę Reikjavike vykstančiame Europos Tarybos 4-ajame aukščiausiojo lygio susitikime, išreiškiame savo politinę paramą, prisijungdami arba ketindami prisijungti prie Išplėstinio dalinio susitarimo dėl Rusijos Federacijos agresijos prieš Ukrainą padarytos žalos registro, įsteigto Europos Tarybos institucinėje sistemoje.

Pasirašo:

II priedas

DEKLARACIJA DĖL UKRAINOS VAIKŲ PADĖTIES

Mes, valstybių ir vyriausybių vadovai,

reikšdami solidarumą su Ukrainos žmonėmis, kurie gina ne tik savo suverenią valstybę, bet ir Europos Tarybos principus bei vertybes;

ragindami Rusijos Federaciją nutraukti agresiją prieš Ukrainą ir laikytis savo įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę, taip pat ir tarptautinę humanitarinę teisę;

smerkdami Rusijos Federacijos vykdomus didelio masto piktnaudžiavimą ir Ukrainos vaikų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių pažeidimus;

smerkdami Rusijos Federacijos išpuolius prieš civilinius objektus, taip pat ir prieš saugomą pagal tarptautinę humanitarinę teisę infrastruktūrą, ypač tose vietose, kuriose paprastai yra daug vaikų, pavyzdžiui, namuose, ligoninėse, gimdymo namuose, mokyklose, vaikų priežiūros įstaigose ir poilsio vietose;

dar kartą pabrėždami, kad visi Ukrainos vaikai turi teisę visa apimtimi naudotis atitinkamuose tarptautiniuose teisiniuose dokumentuose įtvirtintomis žmogaus teisėmis ir kad priimant visus sprendimus pirmiausia turi būti atsižvelgiama į geriausius vaiko interesus;

reikšdami didelį susirūpinimą dėl įrodymų, susijusių su vaikų nužudymais, sužalojimais ir seksualine prievarta prieš vaikus, neteisėtu Rusijos pajėgų vykdytu Ukrainos vaikų perkėlimu ir deportavimu į Rusijos Federaciją ir Baltarusiją arba į laikinai Rusijos Federacijos kontroliuojamas ar okupuotas teritorijas bei jų priverstiniu atidavimu globoti ar įvaikinti Rusijos piliečiams, taip pat su kitais jų orumo ir teisių pažeidimais;

pabrėždami, kad visi prieš vaikus įvykdyti nusikaltimai turi būti nepriklausomai ištirti, o jų vykdytojai negali likti nubausti pagal tarptautinės teisės ir tarptautinės humanitarinės teisės bendruosius principus, ir pakartodami savo palaikymą nacionalinės ir tarptautinės teisingumo sistemos būtinam darbui, kuriuo siekiama užtikrinti, kad visi už Ukrainoje padarytus nusikaltimus atsakingi asmenys būtų patraukti atsakomybėn;

pabrėždami neseniai priimto Tarptautinio baudžiamojo teismo sprendimo išduoti arešto orderius dėl įtariamų karo nusikaltimų, susijusių su neteisėtu vaikų deportavimu ir perkėlimu iš laikinai kontroliuojamų ar okupuotų Ukrainos teritorijų į Rusijos Federaciją, Rusijos Federacijos prezidentui Vladimirui Vladimirovičiui Putinui ir Rusijos Federacijos prezidento kanceliarijos vaikų teisių komisarei Marijai Aleksejevnei Lvovai-Belovai svarbą;

atsižvelgdami į Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro išvadas ir rekomendacijas dėl žmogaus teisių pažeidimų Rusijai negrąžinus šeimoms ir teisėtiems globėjams Ukrainos vaikų, kurie buvo perkelti į Rusijos Federaciją, Baltarusiją ir Rusijos Federacijos laikinai okupuotas teritorijas, ir dėl šalies viduje ir užsienyje perkeltų vaikų, bėgančių nuo Rusijos Federacijos agresijos prieš Ukrainą, padėties, taip pat ir dėl būtinybės juos apsaugoti nuo prekybos žmonėmis, išnaudojimo ir seksualinio smurto, kur jie bebūtų;

pripažindami, kad Europos Tarybos valstybių narių teikiamos apsaugos ir paramos iš Ukrainos bėgantiems žmonėms lygis yra pagirtinas, tačiau kartu atkreipdami dėmesį į sunkumus, kylančius tenkinant konkrečius vaikų poreikius, ypač dėl globos ir integruotos vaikų apsaugos;

suprasdami, kad papildomos apsaugos ir pagalbos priemonės būtinos iš Ukrainos perkeltiems vaikams, kurie yra nelydimi ir atskirti, ir tiems, kurie yra pažeidžiami dėl daugelio tarpusavyje susijusių priežasčių, pavyzdžiui, vaikams, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, vaikams su negalia, našlaičiams ir romų vaikams arba vaikams, kuriems kyla smurto, prekybos žmonėmis ar pakartotinės viktimizacijos rizika;

atsižvelgdami į Ukrainos valdžios institucijų lūkesčius, kad vaikai, kurie buvo perkelti arba ieškojo prieglobsčio kitose Europos Tarybos valstybėse narėse, įskaitant vaikus iš globos įstaigų, bus repatrijuoti į Ukrainą, kai bus saugu tai padaryti;

primindami vaikų teisę laisvai reikšti savo nuomonę visais su jais susijusiais klausimais ir teisę į tai, kad į jų nuomonę būtų tinkamai atsižvelgiama pagal jų amžių ir brandą, o prireikus jiems būtų teikiama pagalba siekiant šią teisę įgyvendinti;

atsižvelgdami į tai, kad Europos Tarybos vaiko teisių strategijoje (2022–2027 m.) raginama krizinėse ir ekstremaliose situacijose esantiems vaikams užtikrinti specialias procedūrines garantijas ir pagalbos paslaugas;

atkreipdami dėmesį į Valstybių Šalių, įskaitant Rusijos Federaciją, pagrindinius krizinėse ir ekstremaliose situacijose taikytinus įsipareigojimus pagal Europos Tarybos konvenciją dėl vaikų apsaugos nuo seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos prieš juos (Lansarotės konvencija) bei atitinkamas Lansarotės komiteto rekomendacijas ir pareiškimus;

palankiai vertindami dideles Europos Tarybos pastangas glaudžiai bendradarbiaujant su Ukrainos valdžios institucijomis teikti pagalbą dokumentuojant piktnaudžiavimą bei vaikų teisių pažeidimus ir stiprinant asmenų, dirbančių su konflikto paveiktais vaikais, gebėjimus;

su dėkingumu atkreipdami dėmesį į nuolatinės Ukrainos valdžios institucijų pastangas tiek dokumentuoti vaikų teisių pažeidimus, tiek surasti ir grąžinti vaikus, kurie buvo neteisėtai deportuoti arba priversti ieškoti prieglobsčio kitur;

palankiai vertindami tai, kad Ukraina ratifikavo Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvenciją), ir pabrėždami būtinybę apsaugoti Ukrainos mergaites ir berniukus nuo bet kokios formos smurto, įskaitant seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties, psichologinį smurtą ir smurtą artimoje aplinkoje, taip pat ir kaip liudytojus:

1. Pabrėžiame būtinybę visais valdymo lygmenimis sustiprinti pastangas siekiant užtikrinti veiksmingą Ukrainos vaikų teisių apsaugą esamomis aplinkybėmis ir, visapusiškai laikydamiesi taikomų Europos Tarybos standartų, nusprendžiame:

i) užtikrinti Ukrainos vaikų visų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugą, įskaitant jų teisę į gyvybę, teisę nepatirti smurto, teisę į pagarbą jų šeimos gyvenimui, į nediskriminavimą, į savo kalbą ir kultūrą, į socialinę apsaugą, į aukščiausio įmanomo lygio fizinę ir psichikos sveikatą, švietimą ir būstą bei teisę kreiptis į teismą;

ii) taikyti veiksmingas apsaugos priemones, įskaitant globą, nelydimiems ir atskirtiems vaikams migracijos atveju ir užtikrinti tinkamą jų tapatybės nustatymą bei registravimą;

iii) teikti pagalbą Ukrainos vaikams, gyvenantiems Europos Tarybos valstybių narių alternatyvios globos įstaigose, taip pat ir imantis visų priemonių, kad užtikrintų veiksmingą smurto, seksualinio smurto ir smurto dėl lyties prevenciją tokiose įstaigose;

iv) užtikrinti aukščiausio įmanomo lygio priėmimą ir priežiūrą, kad vaikai būtų apgyvendinami laikantis atitinkamų bendruomeninės ir šeimos priežiūros standartų, kartu pripažįstant teisėtą Ukrainos valdžios institucijų siekį šias ypač pažeidžiamas vaikų grupes stebėti, kad būtų sudarytos galimybės jiems saugiai grįžti į Ukrainą;

v) užtikrinti, kad vaikai Ukrainoje galėtų veiksmingai naudotis integruotomis vaiko apsaugos sistemomis, taip pat ir laiku teikiama psichologine pagalba, kuri būtų pritaikyta jų konkretiems poreikiams, ypatingą dėmesį skiriant vaikų su negalia teisėms ir poreikiams;

vi) užtikrinti Europos Tarybos stebėsenos institucijų, taip pat kitų Europos Tarybos institucijų, įskaitant žmogaus teisių komisarą ir Generalinio sekretoriaus specialųjį atstovą migracijos ir pabėgėlių klausimais, rekomendacijų, susijusių su vaikų padėtimi Ukrainoje, veiksmingą įgyvendinimą;

vii) teikti pagalbą įgyvendinant konkrečias Ukrainos vaikų apsaugai ir gerovei skirtas priemones, įskaitant Europos Tarybos veiksmų planą dėl Ukrainos atsparumo, atkūrimo ir atstatymo (2023–2026 m.) ir Europos Tarybos veiksmų planą dėl pažeidžiamų asmenų apsaugos migracijos ir prieglobsčio atvejais (2021–2025 m.) numatytas priemones;

viii) sudaryti perkeltiesiems vaikams galimybę pagal jų amžių ir brandą dalyvauti priimant su jais susijusius sprendimus.

2. Be to, esame pasiryžę padėti Ukrainos valdžios institucijoms, deramai atsižvelgiant į vaiko teises, įgyvendinti visapusišką vaikų apsaugos ir globos sistemos reformą, kuri užtikrins, kad, grąžinant iš Ukrainos perkeltus vaikus, būtų vadovaujama geriausiais vaiko interesais.

3. Raginame Europos Tarybą, taikant tinkamą mechanizmą, palengvinti valstybių, Europos Sąjungos ir atitinkamų tarptautinių organizacijų bendradarbiavimą, siekiant:

- keistis informacija apie teises ir politikos sistemas, susijusias su jos valstybėse narėse gyvenančių Ukrainos vaikų padėtimi, statusu ir poreikiais;
- patarti dėl Ukrainos vaikų apsaugos ir globos sistemos reformos;
- palengvinti keitimąsi atitinkama informacija, taip pat ir Migracijos informacijos centrų tinklo informacija, ir, kiek įmanoma, koordinuoti priemones, taikomas geriausiems Ukrainos vaikų interesams užtikrinti.

4. Visapusiškai įsipareigojame su nusikaltimus prieš vaikus, įskaitant vaikų deportaciją, vykdžiusių asmenų nebaudžiamumu kovoti toliau remdami šiuos nusikaltimus tiriančias tarptautines ir nacionalines institucijas.

5. Įsipareigojame bendradarbiauti su tarptautine bendruomene ir teikti pagalbą Ukrainos valdžios institucijoms, siekdami užtikrinti, kad neteisėtai iš Ukrainos į Rusijos Federaciją, Baltarusiją arba į Rusijos Federacijos laikinai kontroliuojamas ar okupuotas teritorijas perkelti ir deportuoti vaikai būtų nedelsiant grąžinti į Ukrainą.

6. Esame pasiryžę užtikrinti bendradarbiavimą ir koordinavimą su kitomis tarptautinėmis ir Europos organizacijomis, taip pat ir pilietinės visuomenės organizacijomis, kad būtų užtikrintos ir apsaugotos Ukrainos vaikų teisės, saugumas ir gerovė.

III priedas

REIKJAVIKO DEMOKRATIJOS PRINCIPAI

Mes, valstybių ir vyriausybių vadovai, esame įsipareigoję užtikrinti ir stiprinti demokratiją bei gerą valdymą visais lygmenimis visoje Europoje. Dirbsime kartu, kad apsaugotume ir skatintume tris pagrindinius tarpusavyje susijusius ir naliečiamus principus – demokratiją, teisinę valstybę ir žmogaus teises, įtvirtintus Europos Tarybos statute ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje.

Manome, jog demokratija yra vienintelė priemonė užtikrinti, kad kiekvienas galėtų gyventi taikioje, klestinčioje ir laisvoje visuomenėje. Vykdydysime savo įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę. Neleisime savo žemyne atsitraukti nuo demokratijos ir tam priešinsimės, taip pat ir ekstremaliosios situacijos, krizių ir ginkluotų konfliktų atvejais, ir laikysimės tvirtos pozicijos prieš autoritarines tendencijas, stiprindami savo kaip Europos Tarybos valstybių narių bendrus įsipareigojimus.

Kartu įsipareigojame laikytis ir laikysimės šių Reikjaviko principų:

1. aktyviai sudarysime sąlygas DEMOKRATINIAM DALYVAVIMUI ir jį skatinsime nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis per laisvus ir sąžiningus rinkimus. Prireikus gali būti skatinamos dalyvaujamosios demokratijos formos, įskaitant svarstomąją demokratiją;

2. rengsime RINKIMUS IR REFERENDUMUS pagal tarptautinius standartus ir imsime visų reikiamų priemonių prieš bet kokią kišimąsi į rinkimų sistemas ir procesus. Rinkimai turi būti grindžiami atitinkamų žmogaus teisių standartų, ypač SAVIRAIŠKOS LAISVĖS, SUSIRINKIMŲ LAISVĖS IR ASOCIACIJŲ LAISVĖS, laikymusi, įskaitant teisę pagal nacionalinius ir tarptautinius standartus kurti politines partijas ir asociacijas;

3. palaikysime ir saugosime NEPRIKLAUSOMUS IR VEIKSMINGUS PARLAMENTUS IR KITAS DEMOKRATINES INSTITUCIJAS, kurie patys nustato savo taisykles bei procedūras ir kuriuose gali dalyvauti įvairių politinių pažiūrų atstovai. Visi išrinkti atstovai laikysis AUKŠTŲ ETIKOS STANDARTŲ;

4. remsime VALSTYBĖS GALIŲ ATSKYRIMĄ, užtikrinant tinkamus visų lygmenų valstybės institucijų kontrolės ir pusiausvyros mechanizmus, siekiant užkirsti kelią pernelyg didelei galios koncentracijai;

5. užtikrinsime NEPRIKLAUSOMAS, NEŠALIŠKAS IR VEIKSMINGAS TEISMINES INSTITUCIJAS. Teisėjai, vykdydami savo pareigas, turi būti nepriklausomi ir nešališki, apsaugoti nuo išorinio, taip pat ir vykdomosios valdžios, kišimosi;

6. nepaliaujamai KOVOSIME SU KORUPCIJA, įskaitant prevencijos ir viešosios valdžios atstovų atsakomybės užtikrinimą, ir toliau kovosime su organizuotu nusikalstamumu;

7. užtikrinsime TEISĘ Į SAVIRAIŠKOS LAISVĘ, taip pat ir į akademinę laisvę ir meninę laisvę, teisę reikšti NUOMONĘ bei gauti ir skleisti informaciją bei idėjas tiek internete, tiek ne internete. Laisva, nepriklausoma, pliuralistinė ir įvairiapusė žiniasklaida yra vienas iš demokratinės visuomenės ramsčių, ir žurnalistams bei kitiems žiniasklaidos darbuotojams įstatymu turėtų būti užtikrinta visapusiška apsauga. Dezinformacijai ar klaidingai informacijai, kuri kelia grėsmę demokratijai ir taikai, bus priešinamasi tarptautinę teisę atitinkančiomis priemonėmis, įskaitant teisę į saviraiškos laisvę ir nuomonės laisvę;

8. investuosime į DEMOKRATINĘ ATEITĮ, užtikrindami, kad kiekvienas galėtų atlikti savo vaidmenį demokratinuose procesuose. Pirmenybė bus teikiama jaunimo dalyvavimo demokratiname gyvenime ir sprendimų priėmimo procesuose skatinimui, įskaitant švietimą žmogaus teisių ir pagrindinių demokratinų vertybių, pavyzdžiui, pliuralizmo, įtraukties, nediskriminavimo, skaidrumo ir atskaitingumo, klausimais;

9. dar kartą patvirtinsime, kad veikiančios demokratijos prielaida yra PILIETINĖ VISUOMENĖ, ir įsipareigosime remti bei užtikrinti saugią ir palankią aplinką, kurioje pilietinė visuomenė bei žmogaus teisių gynėjai galėtų veikti nepatirdami kliūčių, nesaugumo ir smurto;

10. užtikrinsime visiems, ypač moterims ir mergaitėms, VISAPUSĮ, LYGIATEISĮ IR PRASMINGĄ DALYVAVIMĄ POLITINIAME BEI VIEŠAJAME GYVENIME be smurto, baimės, priekabiavimo, neapykantą kurstančios kalbos ir neapykantos nusikaltimų, taip pat be diskriminacijos bet koku pagrindu.

Skleisime ir skatinsime šiuos principus kartu su valstybėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, tarp jų JT, ESBO ir ES, taip pat ir su visais norinčiais dirbti su Europos Taryba, siekiant didesnės vienybės ir geresnio pasaulinio valdymo.

IV priedas

PAKARTOTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI LAIKYTIS KONVENCIJOS SISTEMOS, KAIP EUROPOS TARYBOS ŽMOGAUS TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDO

Mes, valstybių ir vyriausybių vadovai:

1. primindami ypatingą Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – Konvencija) įtvirtintos sistemos indėlį į žmogaus teisių ir teisinės valstybės principo apsaugą bei skatinimą Europoje, taip pat jos pagrindinį vaidmenį visame žemyne palaikant ir skatinant demokratinį saugumą bei taiką;

2. primindami svarbius Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – Teismas) pasiekimus savo sprendimais ir nutarimais vykdant Konvencijos nuostatų laikymosi priežiūrą ir ginant Europos Tarybos pamatines vertybes;

3. primindami, kad Interlakeno procese vykdyti darbai reikšmingai prisidėjo prie akivaizdžios Konvencijos sistemos raidos;

4. pabrėždami pagrindinę visų Konvencijos Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių pareigą kiekvienam jų jurisdikcijai priklausančiam asmeniui užtikrinti Konvencijoje apibrėžtas teises ir laisves laikantis subsidiarumo principo, taip pat pabrėždami, kaip svarbu atsižvelgti į Teismo praktiką taip, kad Konvencija būtų įgyvendinama visapusiškai, ir besąlygišką pareigą laikytis Teismo galutinių sprendimų visose bylose, kurių šalys jos yra;

5. pabrėždami, kad Rusijos Federacija, nors ji ir nebėra Konvencijos Aukštoji Susitariančioji Šalis, vis tiek privalo bendradarbiauti su Teismu ir pagal tarptautinę teisę turi privalomą ir besąlygišką pareigą vykdyti visus Teismo galutinius sprendimus ir nutarimus, susijusius su jos veiksmais ar neveikimu, kuriais iki 2022 m. rugsėjo 16 d. galėjo būti padarytas Konvencijos pažeidimas;

6. sveikindami vienbalsį preliminarų susitarimą dėl peržiūrėtų prisijungimo dokumentų projekto kaip svarbų Europos Sąjungos prisijungimo prie Konvencijos proceso pasiekimą; pabrėždami, kad prisijungimas sustiprins žmogaus teisių apsaugos nuoseklumą Europoje, ir skatindami laiku priimti tą susitarimą;

7. pabrėždami tiek subsidiarumo principo ir Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių veiksmų įgyvendinant Konvenciją nacionaliniu lygmeniu vertinimo laisvės svarbą, kurią dar labiau sustiprino įsigaliojęs Protokolas Nr. 15, tiek Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių, Teismo ir Ministrų Komiteto bendrą atsakomybę užtikrinant tinkamą Konvencijos sistemos veikimą, taip pat primindami, kad vykdomosios, nacionalinės ir vietos valdžios institucijos, nacionaliniai teismai ir nacionaliniai parlamentai yra atsakingi už Konvencijos įgyvendinimą ir Teismo sprendimų vykdymą;

8. pabrėždami, kad Teismo sprendimų vykdymas ir veiksminga to proceso priežiūra yra itin svarbūs siekiant užtikrinti Konvencijos sistemos ilgalaikį tvarumą, vientisumą ir patikimumą;

9. pabrėždami, kad nepritariame aukščiausiu politiniu lygmeniu vykdomiems puolimams prieš Konvencijos saugomas teises ir Teismo sprendimus, kuriais siekiama jas apsaugoti;

10. primindami, kad didžioji dauguma sprendimų yra visiškai įvykdyti, tačiau taip pat reikšdami susirūpinimą dėl nepakankamo aktyvumo, vėlavimų ir trūkumų įgyvendinant tam tikrus sprendimus, kai tuo menkinamas Teismo autoritetas ir keliama rimta grėsmė Konvencijos veiksmingumui; šiame kontekste primindami atitinkamus ankstesnių ministrų susitikimų sesijų, ypač žmogaus teisių klausimais, sprendimus, kuriais Ministrų Komitetas susitarė toliau didinti Teismo sprendimų vykdymo priežiūros proceso veiksmingumą;

11. apgailestaudami, kad problemos, su kuriomis susiduriama įgyvendinant sprendimus nacionaliniu lygmeniu, dažnai kyla dėl ribotų išteklių ir techninės kompetencijos;

12. pripažindami, kad Teismo turimi ištekliai yra nepakankami ir netvarūs, kad būtų galima tinkamai tvarkytis su didėjančiu skaičiumi naujų ir nebaigtų nagrinėti peticijų, įskaitant su konfliktais susijusias tarpvalstybines peticijas, kurių daugelis susiję su sudėtingais teisiniais, politiniais ir visuomeniniais klausimais, taip pat su besikartojančiomis bylomis, kurios kelia didelę naštą Teismui,

todėl pasižadame:

DAR KARTĄ TVIRTAI ĮSIPAREIGOTI LAIKYTIS KONVENCIJOS SISTEMOS:

13. dar kartą užtikrinti savo tvirtą įsipareigojimą laikytis Konvencijos sistemos, kaip taikos ir stabilumo Europoje bei Europos Tarybos pagrindinių vertybių – žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės principo – skatinimo mechanizmo;

14. dar kartą užtikrinti savo tvirtą palaikymą dėl teisės teikti individualią peticiją Teismui, kaip Konvencijoje įtvirtintų teisių ir laisvių apsaugos sistemos pagrindui;

15. dar kartą įsipareigoti spręsti Teismo nustatytas sistemines ir struktūrines žmogaus teisių problemas ir užtikrinti visišką, veiksmingą ir greitą Teismo galutinių sprendimų vykdymą, atsižvelgdami į jų privalomąjį pobūdį ir Aukštųjų Susitariančiųjų Šalių įsipareigojimus pagal Konvenciją, taip pat primindami, kaip svarbu į sprendimų vykdymą įtraukti nacionalinius parlamentus;

16. dar kartą patvirtinti subsidiarumo principą ir tai, kad valstybės atsakovės ir toliau gali laisvai rinktis priemones, vykdydamos Konvencijos 46 straipsnyje numatytą pareigą vykdyti Teismo galutinius sprendimus bylose, kuriose jos yra šalys;

17. remti Teismo pastangas užtikrinti, kad, operatyviai nagrinėjant individualias ir

tarpvalstybines peticijas, ypač susijusias su konfliktais, valstybės būtų atsakingos už savo veiksmus;

18. patvirtinti būtinybę dėti visas pastangas, be kita ko, plėtojant bendradarbiavimą su kitomis tarptautinėmis organizacijomis, pavyzdžiui, Jungtinėmis Tautomis, kad Rusijos Federacija vykdytų Teismo sprendimus;

19. užtikrinti, kad būtų skiriama pakankamai ir tvarių išteklių, kad Teismas turėtų galimybę veiksmingai vykdyti savo teismines funkcijas ir operatyviai dorotis su darbo krūviu;

20. toliau gerinti sprendimų vykdymo priežiūros mechanizmo veiksmingumą ir užtikrinti, kad Sprendimų vykdymo departamentas turėtų išteklių, kurie yra būtini padedant valstybėms narėms ir Ministrų Komitetui vykdyti šią užduotį;

21. pripažinti Europos Tarybos žmogaus teisių komisaro, nacionalinių žmogaus teisių institucijų ir pilietinės visuomenės organizacijų vaidmenį stebint, kaip laikomasi Konvencijos ir Teismo sprendimų;

FORMUOTI AKTYVIAU BENDRADARBIAUTI SKATINANTĮ, ĮTRAUKESNĮ IR POLITINĮ POŽIŪRĮ, GRINDŽIAMĄ DIALOGU:

22. patvirtinti būtinybę priežiūros procese formuoti bendradarbiavimą skatinantį ir įtraukų požiūrį, grindžiamą dialogu, siekiant padėti valstybėms vykdyti Teismo sprendimus;

23. išplėsti bendradarbiavimo padedant valstybėms narėms vykdyti sprendimus programas, kuriose prireikus galėtų dalyvauti su tokiais pačiais ar panašiais problemomis vykdant sprendimus susiduriančios valstybės, ir didinti Sprendimų vykdymo departamento ir Europos Tarybos bendradarbiavimo programų sinergiją;

24. paraginti užtikrinti atitinkamai Europos Tarybos stebėsenos ir patariamųjų organų, Sprendimų vykdymo departamento ir atitinkamai kitų atitinkamų Europos Tarybos departamentų didesnę sinergiją, sudarant valstybėms narėms galimybes keistis geraja praktika bei patirtimi, ir pabrėžti metinio susitikimo su nacionaliniais sprendimų vykdymo koordinatoriais ir Sprendimų vykdymo departamentu svarbą;

25. paraginti sustiprinti Teismo ir Ministrų Komiteto institucinį dialogą bendraisiais klausimais, susijusiais su sprendimų vykdymu;

26. atkreipti dėmesį į visapusišką Teismo ir Valstybių Šalių aukščiausiųjų bei konstitucinių teismų dialogą, kuris, be kita ko, vykdomas ir per Aukštesniųjų teismų tinklą, taip pat į Teismo patariamąsias nuomones ir skatinti šio dialogo stiprinimą;

27. pakviesti Ministrų Komiteto pirmininką, generalinį sekretorių, Parlamentinės Asamblėjos pirmininką ir Vietos ir regionų valdžios institucijų kongreso pirmininką stiprinti savo politinį dialogą

dėl sprendimų įgyvendinimo su savo atitinkamais nacionaliniais partneriais;

28. prireikus pakviesti nacionalines institucijas stiprinti bendradarbiavimą su vietos ir regionų valdžios institucijomis, siekiant palengvinti su jomis susijusių sprendimų vykdymo procesą;

29. paraginti sustiprinti politinį dialogą, jei kiltų sunkumų vykdant sprendimus, ir skatinti valstybės atsakovės aukšto lygio atstovų dalyvavimą;

30. paraginti Ministrų Komitetą tęsti darbus tobulinant sprendimų vykdymo priežiūros priemones, apimančias aiškius ir nuspėjamus palaipsniui atliekamus veiksmus tuo atveju, jei Teismo galutiniai sprendimai nevykdomi arba nuolat atsisakoma juos vykdyti, ir tai daryti tinkamai bei lanksčiai, atsižvelgiant į kiekvieno atvejo ypatumus.

V priedas

EUROPOS TARYBA IR APLINKA

1. Mes, valstybių ir vyriausybių vadovai, pabrėžiame, kad būtina skubiai imtis suderintų veiksmų aplinkai apsaugoti, kovojant su planetos trejopa krize, kurią sukelia tarša, klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimas. Patvirtiname, kad žmogaus teisės ir aplinka yra neatskiriama susijusios ir kad švari, sveika bei tvari aplinka yra būtina sąlyga, kad dabartinės ir ateities kartos galėtų visapusiškai naudotis žmogaus teisėmis.

2. Pabrėžiame vaidmenį, kurį Europos Taryba gali atlikti kaip Organizacija, veikianti ne tik žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės srityse, bet ir turinti ilgametę bei plačiai pripažintą patirtį aplinkos apsaugos, aplinkai palankaus kraštovaizdžio tvarkymo ir visuomenės sveikatos srityse. Ji tiek turimomis priemonėmis, tiek struktūromis gali spręsti žmogaus teisių ir aplinkos klausimus bendradarbiaudama, dalydamasi patirtimi ir perspektyvia praktika.

3. Atkreipiame dėmesį į tai, kad teisė į sveiką aplinką įvairiais būdais įtvirtinta keliose Europos Tarybos valstybių narių konstitucijose, o teisė į švarią, sveiką ir tvarią aplinką vis labiau pripažįstama, be kita ko, tarptautiniuose ir regioniniuose žmogaus teisių dokumentuose, nacionalinėse konstitucijose, teisės aktuose ir politikos principuose.

4. Primename Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Europos socialinių teisių komiteto suformuotą gausią teismų praktiką ir patirtį aplinkos bei žmogaus teisių srityje. Vertiname Ministrų Komiteto, Parlamentinės Asamblėjos, Vietos ir regionų valdžios institucijų kongreso, žmogaus teisių komisaro, jaunimo sektoriaus ir kitų Europos Tarybos padalinių vykdomą veiklą siekiant stiprinti žmogaus teisių apsaugą, ją siejant su aplinkos apsauga.

5. Manome, kad Europos laukinės gamtos ir gamtinės aplinkos apsaugos konvencija (Berno konvencija) yra unikalus tarptautinis dokumentas, kuriuo siekiama suderinti laukinės augmenijos ir gyvūnijos bei jų gamtinės aplinkos apsaugos nacionalinius standartus ir praktiką visos Europos mastu ir už jos ribų, numatant reikiamas priemones tarpvyriausybiniam bendradarbiavimui stiprinti ir suteikiant pilietinei visuomenei galimybę bendradarbiauti su vyriausybėmis bei atkreipti jų dėmesį į susirūpinimą keliančius klausimus dėl grėsmių biologinei įvairovei ir gamtinei aplinkai bei jų žalingų pasekmių.

6. Primename, kad Europos Tarybos kraštovaizdžio konvencijoje – pirmojoje tarptautinėje sutartyje, skirtoje išimtinai visiems kraštovaizdžio aspektams, – nurodyta, jog kraštovaizdis kultūros, ekologijos, aplinkos ir socialinėje srityse tenkina svarbų viešąjį interesą ir yra pagrindinis asmeninės ir socialinės gerovės elementas, o kraštovaizdžio apsauga, valdymas ir planavimas yra susiję su kiekvieno asmens teisėmis ir pareigomis.

7. Pripažįstame teisės susipažinti su informacija, visuomenės dalyvavimo sprendimų priėmimo procesuose ir teisės kreiptis į teismą aplinkos klausimais svarbą, kaip nustatyta Europos Tarybos konvencijoje dėl teisės susipažinti su oficialiais dokumentais (Trumsės konvencija).

8. Pripažįstame ir remiame pilietinės visuomenės ir kitų suinteresuotųjų šalių, tarp jų nacionalinių žmogaus teisių institucijų, regioninių žmogaus teisių apsaugos ir skatinimo institucijų, jaunimo, čiabuvių tautų, religinių lyderių ir bendruomenių, taip pat miestų, regionų ir kitų subnacionalinių institucijų bei vietos bendruomenių svarbų vaidmenį aplinkos apsaugos srityje.

9. Manome, kad sustiprinti Europos Tarybos veiksmai šioje srityje prisidės prie Jungtinių Tautų 2030 m. darnaus vystymosi tikslų darbotvarkės pažangos.

10. Kartu įsipareigojame:

i) stiprinti savo darbus Europos Taryboje, susijusius su žmogaus teisių aspektais aplinkos srityje, remdamiesi politiniu pripažinimu, kad teisė į švarią, sveiką ir tvarią aplinką yra žmogaus teisė, kaip numatyta Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucijoje Nr. 76/300 „Žmogaus teisė į švarią, sveiką ir tvarią aplinką“, ir siekdami įgyvendinti Ministrų Komiteto rekomendaciją Nr. CM/Rec(2022)20 dėl žmogaus teisių ir aplinkos apsaugos;

ii) apmąstyti teisės į švarią, sveiką ir tvarią aplinką pobūdį, turinį ir reikšmę ir, tuo remdamiesi, aktyviai apsvarstyti galimybę nacionaliniu lygmeniu pripažinti šią teisę kaip žmogaus teisę, kuri yra svarbi žmogaus teisių įgyvendinimui ir yra susijusi su kitomis teisėmis bei galiojančia tarptautine teise;

iii) paraginti Europos Tarybos vystymo banką sutelkti dėmesį į klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo socialinius aspektus ir, pagal savo strategines gaires finansuojant projektus pagrindiniuose veiklos sektoriuose, padėti valstybėms narėms įgyvendinti teisingą ir įtraukų pereinamąjį procesą;

iv) kuo greičiau užbaigti Europos Tarybos vykdomus darbus, susijusius su konvencija, kuri panaikintų ir pakeistų Europos konvenciją dėl aplinkos apsaugos pagal baudžiamąją teisę, ir įvertinti naujo teisės akto ar aktų žmogaus teisių ir aplinkos srityje poreikį ir įgyvendinamumą;

v) inicijuoti Reikjaviko procesą, skirtą Europos Tarybos veiklai šioje srityje stiprinti, siekiant, kad aplinkos apsauga taptų akivaizdžiu Organizacijos prioritetu. Šis procesas sutelks ir optimizuos Organizacijos veiklas, siekiant skatinti valstybių narių bendradarbiavimą. Nustatysime iššūkius, kuriuos žmogaus teisėms sudaro planetos trejopa krizė, kurią sukelia tarša, klimato kaita ir biologinės įvairovės nykimas, ir prisidėsime prie bendrų atsako į ją priemonių parengimo, kartu palengvindami jaunimo dalyvavimą šiose diskusijose. Tai darysime stiprindami ir koordinuodami esamas Europos Tarybos veiklas, susijusias su aplinka, ir paraginsime įsteigti naują tarpvyriausybinių

Aplinkos ir žmogaus teisių komitetą (Reikjaviko komitetą).